ז. מ אֵינוֹ פּוֹסֵק לֹא (כג) לְקַדֵּישׁ וְלֹא לְקַדֵּשָׁה, אֶלָּא (ו) (כד) יִשְׁתֹּק וְיכַוֵּן לְמַה שֶׁאּוֹמֵר שְׁלִיחַ צִבּוּר
* (כה) וְיִהְיֶה כְּעוֹנֶה. (הָיָה עוֹמֵד בִּתְפִלָּה וְקָרְאוּהוּ לִסְפֶר תּוֹרָה (כמ) אֵינוֹ (מ) פּוֹסֵק) (תשובת הרשב"א סימן קפה):

ח. (ז) נאַחַר שֶׁסִּיֵּם שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת קֹדֶם אֱלֹהַי נְצֹר יָכוֹל לַעֲנוֹת קְדֻשָּׁה וְקַדִּישׁ וּבָרְכוּ (וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן קכב):

מ בְּרָכוֹת כא. ג שׁוּר בְּשֵׁם ר"ח. ס שׁוּר בְּסִימָן קכב.

קה דִּין הַמִּתְפַּלֵּל ב' תְּפִלּוֹת, וּבוֹ ב' סְעִיפִים:

א. נ הַמִּתְפַּלֵּל (א) שְׁתֵּי (ל) תְּפִלּוֹת זוֹ אַחַר זוֹ צָרִיךְ (ב) לְהַמְתִּין (ג) בֵּין זוֹ לָזוֹ (ד) כְּדֵי הִלּוּךְ (ה) אַרְבַּע אַמּוֹת, כְּדֵי שֶׁתְּהֵא דַּעְתּוֹ מְיֻשֶּׁבֶת לְהִתְפַּלֵּל בִּלְשׁוֹן תְּחִנָּה:

א בְּרָכוֹת ל.

קו מִי הֵם הַפְּטוּרִים מִתְּפִלָּה, וּבוֹ ב' סְעִיפִים:

א. ס כָּל הַפְּטוּרִים (א) מִקְּרִיאַת שְׁמַע פְּטוּרִים מִתְּפִלָּה, וְכֹל שֶׁחַיָּיב בִּקְרִיאַת שְׁמַע חַיָּיב בִּתְפִלָּה, חוּץ מֵהַמְלַוִּין אֶת הַמֵּת ב שֶׁאֵין לַמִּטָּה (ב) צָרָךְ בָּהֶם, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהֵם חַיָּבִים בִּקְרִיאַת שְׁמַע פְּטוּרִים (ג) מִתְּפִלָּה, ג וְנָשִׁים וַעֲבָדִים, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁפְּטוּרִים מִקְּרִיאַת שְׁמַע חַיָּבִים בִּתְפִלָּה, מִפְּנֵי (ד) שֶׁהִיא מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁלֹּא (ה) הַזְּמַן

א בְּרָכוֹת יז. ב רַמְבַּ"ם פֶּרֶק ו מֵהִלְכוֹת תְּפִלָּה. ג שָׁם בְּגְמָרָא כ.

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ס הַזְּמַן גְּרָמָא. עַיֵּן בְּאֹר הַיטֵב. וְעַיֵּן בְּשַׁאֲגַת אֲרְיֵה סִימָן יד שֶׁהֶאֱרִיךְ בָּזֶה וּמַסִּיק שֶׁרְאוּיוֹת הַרַמְבַּ"ן מִכְּרִיעוֹת. עַיֵּן שָׁם:

בְּאֵר הַיטֵב

(ו) יִשְׁתֹּק. עַיֵּן בְּאֹרַךְ: (ל) פּוֹסֵק. וְאִם פָּסַק מִקְרֵי מְזִיד וְזִלְזֵל לִרְאֹשׁ, כְּגוֹן אִבְרָהָם [וְאִם סִבֵּר שֶׁמֻּתָּר לְעָלוֹת הֲרֵי שׁוֹגֵג וְאֵינוֹ חוֹזֵר לִרְאֹשׁ]:
(ל) תְּפִלּוֹת. הַיְנוּ תְּפִלַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה: (ל) אַרְבַּע אַמּוֹת. אִפִּלּוּ אֵינוֹ רוֹצֶה לְזוֹז לְמָקוֹמוֹ אֶלָּא מִתְפַּלֵּל בְּמָקוֹם שֶׁעוֹמֵד שָׁם, עַיֵּן סִימָן קכג סָעִיף ב בְּהַג"ה:

(ל) חזמן גרמא. כֵּן כָּתַב הָרַמְב"ם דִּסְבִירָא לֵהּ דִּתְפִלָּה מִצְוֹת עֲשֵׂה דְּאוֹרַיְתָא הִיא דִּכְתִיב וּלְעָבְדוֹ בְּכָל לְבַבְכֶם וְגוֹ', אַף מִדְּאוֹרַיְתָא דִּי בְּפַעַם אַחַת בְּיוֹם וּבְכָל נֶפֶשׁ שֶׁיִּרְצֶה, וְלָכֵן נָהֲגוּ שֶׁרֹב נָשִׁים אֵין מִתְפַּלְּלוֹת בִּתְמִידוּת מִשּׁוּם דְּאוֹמְרִים מִיד בַּבֹּקֶר סָמוּךְ לְנִטִילָה אֵיזֶה בַּקָּשָׁה וּמִדְּאוֹרַיְתָא דִּי בָּזֶה, וְאֶפְשָׁר שֶׁגַּם הַזְּקֵנִים לֹא חִיְּבוּם יוֹתֵר. וְהָרַמְב"ן סוֹבֵר דְּתִפְלָה מִדְּרַבָּנָן הִיא וְכֵן דִּבְרֵי רֹב הַפּוֹסְקִים, וְעַיֵּן בְּפֵרוּשׁ חֻרָּשׁ וּבְכֶסֶף מִגִּלַּת אֶסְתֵּר וּבְכֶסֶף מִשְׁנֶה לְהִלְכוֹת תְּפִלָּה בְּעֵת צָרָה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת דִּבְרָכוֹת דף כ:

בֵּאוּר הַלָּכָה

ז * וְיִהְיֶה כְּעוֹנֶה. עַיֵּן בְּמַשְׁנָה בְּרוּרָה. וְעַיֵּן בְּבֵית יוֹסֵף וּבְדִבְרֵי מֹשֶׁה דְּעָצָם דִּין זֶה אִם מֻתָּר לִשְׁתֹּק וְלִשְׁמֹעַ תְּלָיָא בְּפִלְגְתָּא, וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּכֵיוָן דְּשׁוֹמֵעַ כְּעוֹנֶה הוּא כְּעוֹנֶה מַמָּשׁ וְאָסוּר מִטַּעַם הֶפְסֵק, וְאַף עַל פִּי כֵן הִכְרִיעַ לְהָקֵל מִטַּעַם הַמְּגַהֵּג. וְיֵשׁ לְעַיֵּן לְמִנְהָגֵנוּ דְּסִבְירָא לָן דְּאַף עַל גַּב דִּשְׁוֹמֵעַ כְּעוֹנֶה אֵינוֹ כְּדִבּוּר מַמָּשׁ, אִם אֶחָד הָיָה צָרִיךְ לִנְקֹבָיו בְּשָׁעָה שֶׁחָבְרוּ הוֹצִיאוּ תְּפִלָּתוֹ אִם יָצָא, וְאַף דִּלְעִנְיַן בַּעַל קֶרִי אָסוּר בְּשָׁעָה שֶׁחָבְרוּ מוֹצִיאוּ תְּפִלָּתוֹ (עַיֵּן בְּרָכוֹת כ ע"ב בְּתוֹסְפוֹת דִּבּוּר הַמַּתְחִיל כְּדַאֲשְׁכְּחַן בְּסוֹף הַדִּבּוּר) אֲפָשָׁר דִּבְעַל קֶרִי חָמִיר טְפֵי. וּלְעִנְיַן שְׁאָר בְּרָכוֹת עַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן צב בְּמַשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן ו. וְעַיֵּן בְּפְרִי מְגַדִּים שֶׁכָּתַב גַּם כֵּן שְׁאֵלָה אֶחֶרֶת בְּעִנְיַן זֶה:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

הַשִּׁיטָה גּוֹמֵר תְּפִלָּתוֹ. וְאִם שֹׁה בְּמֵזִיד, צָרִיךְ עִיּוּן גָּדוֹל בְּדִין זֶה, (מ) יֵשׁ אוֹמְרִים דְּחוֹזֵר תֵּכֶף לְרֹאשׁ הַתְּפִלָּה אֲפִלּוּ בְּשִׁיטָה מוּעָטֶת, (מ) וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּלֹא שְׁנָא בֵּין שׁוֹגֵג לְמֵזִיד: **ז (כו) לְקַדֵּישׁ.** רוֹצֶה לוֹמַר, לְאַמֵּן יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא וְהוּא הַדִּין לְבָרְכוּ: **(כז) יִשְׁתֹּק.** (מ) עַד יִתְבָּרַךְ: **(כח) וְיִהְיֶה כְּעוֹנֶה.** לְעִנְיַן שֶׁיָּצָא בָּזֶה יְדֵי חִיּוּב קְדִישׁ וְקַדֻּשָּׁה, (מ) וּמִכָּל מָקוֹם לֹא הַשִּׁיב הֶפְסֵק: **(כט) אֵינוֹ פּוֹסֵק.** וְאִם פָּסַק (ס) בָּזֶה, וְכֵן לְקַדִּישׁ וּלְקַדֻּשָּׁה, הַיְנוּ בְּשִׁיטָה בְּמֵזִיד, וּלְדַעַת הַפּוֹסְקִים דְּשָׁם תּוֹזֵר לִרְאֹשׁ, גַּם כָּזֶה תּוֹזֵר לִרְאֹשׁ, אַךְ (מ) אִם סָבַר שָׁמַּתִּר לְהַפְסִיק, הֲרֵי כְּשׁוֹגֵג וְאֵינוֹ תּוֹזֵר לִרְאֹשׁ וְכַנַּ"ל. וְאִם קָרְאוּהוּ לְסֵפֶר תּוֹרָה וְהוּא עוֹמֵד אֲתַר תְּפִלַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה, אֲפִלּוּ לֹא הִתְחִיל עֲדַיִן אֶלָּקֵי נְצֹר, (מ) פּוֹסֵק וְעוֹלֶה, אַךְ יַהֲדֵר לוֹמַר יִהְיוּ לְרָצוֹן קֹדֶם: **ח (ל) אַחַר שֶׁסִּיֵּם וְכוּ'.** הַיְנוּ, שֶׁאָמַר גַּם יִהְיוּ לְרָצוֹן קֹדֶם אֶלָּקֵי נְצֹר (מ) דְּאִם לֹא אָסוּר לְהַפְסִיק, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּסִימָן קכב, וְלָזֶה רָמַז הָרַמ"א בְּמַה שֶׁכָּתַב, וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן קכב:

א (א) שְׁתֵּי תְּפִלּוֹת. כְּגוֹן (ו) שַׁחֲרִית וּמוּסָף, אוֹ שֶׁשָּׁנָה וְלֹא הִתְפַּלֵּל וְצָרִיךְ לְהַשְׁלִימָהּ בְּזִמַּן תְּפִלָּה שֶׁלְּאַחֲרֶיהָ וּמִתְפַּלֵּל שְׁתַּיִם. וְהִנֵּה לְפִי מַה שֶׁכָּאַב בְּסִימָן קח בְּמַשְׁנָה בְּרוּרָה, דְּבֵין שֶׁשָּׁנָה עַרְבִית וּמִתְפַּלֵּל שַׁחֲרִית שְׁתַּיִם לְהַשְׁלָמָה, וּבֵין שֶׁשָּׁנָה שַׁחֲרִית וּמִתְפַּלֵּל מִנְחָה שְׁתַּיִם לְהַשְׁלָמָה, צָרִיךְ לוֹמַר אַשְׁרֵי בֵּין תְּפִלָּה לִתְפִלָּה, לֹא יְצַיֵּר דִּין זֶה רַק בְּשָׁנָה תְּפִלַּת הַמִּנְחָה שֶׁמִּתְפַּלֵּל עַרְבִית שְׁתַּיִם לְהַשְׁלָמָה, דְּשָׁם לֹא יֹאמַר אַשְׁרֵי, כְּמוֹ שֶׁמְּבֹאָר שָׁם בַּמַּשְׁנָה בְּרוּרָה, דְּצָרִיךְ עַל כָּל פָּנִים לְהַמְתִּין כְּדֵי אַרְבַּע אַמּוֹת: **(ב) לְהַמְתִּין** וְכוּ'. וְשִׁעוּר זֶה (מ) צָרִיךְ לִהְיוֹת אֲזַי שֶׁעָקַר רַגְלָיו וְאָמַר עוֹשֶׂה שָׁלוֹם וְגוֹ': **(ג) בֵּין** וְכוּ'. כָּתַב בְּסֵפֶר שְׁלַמֹּה, וְכֵן אִם סִיֵּם שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה אַף שֶׁעֲדַיִן לֹא עָקַר רַגְלָיו, וְנִזְכַּר שֶׁשָּׁעָה וְצָרִיךְ לַחֲזוֹר וּלְהִתְפַּלֵּל, יַמְתִּין כָּזֶה: **(ד) כְּדֵי הִלּוּךְ** וְכוּ'. (מ) אֲפִלּוּ אֵינוֹ רוֹצֶה לַחֲזוֹר לִמְקוֹמוֹ, אֶלָּא מִתְפַּלֵּל שְׁנֵית בְּמָקוֹם שֶׁעוֹמֵד שָׁם בְּשָׁפַסָּע אַחַר תְּפִלַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה, תְּפִלָּה הָרִאשׁוֹנָה, אֲבָל לַחֲזוֹר לִמְקוֹמוֹ, אֲפִלּוּ אֵינוֹ רוֹצֶה לְהִתְפַּלֵּל שְׁנִית צָרִיךְ לְהַמְתִּין, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסִימָן קכג:

א (א) מִקְּרִיאַת שְׁמַע. מִפְּנֵי (ו) שֶׁהֵם עוֹסְקִים בְּמִצְוָה אוֹ שֶׁשְּׁרוּיִים שְׁרוּיַת מִצְוָה, וְכַמְּבֹאָר בְּסִימָן ע סָעִיף ג: **(ב) צָרָךְ בָּהֶם.** רוֹצֶה לוֹמַר, שֶׁאֵינָם מְצֻנִּים מִכָּל לַוָּיָה בִּנְשִׂיאַת הַמִּטָּה, דְּאִי לָאו הָכִי פְּטוּרִין גַּם מִקְּרִיאַת שְׁמַע, וְכִדְלְעֵיל בְּסִימָן עב סָעִיף א, עַיֵּן שָׁם: **(ג) מִתְּפִלָּה.** (ז) הוֹאִיל וְהִיא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים, וְעוֹד (ח) שֶׁהִיא בָּעֲמִירָה, וְאֵין יְכוֹלִין לְשַׁהוֹת כָּל כָּךְ, אֲבָל קְרִיאַת שְׁמַע עִקַּר כַּוָּנָתָהּ וַעֲמִירָתָהּ אֵינָהּ אֶלָּא בְּפָסוּק רִאשׁוֹן, וּבְקַל יוֹכֵל לַעֲמֹד וּלְגָמְרָן. וְאִם (ט) עָבַר זְמַן תְּפִלָּה עַל יְדֵי זֶה, אֵין צָרִיךְ לְהַשְׁלִים בְּתְפִלָּה הַסְמוּכָה, כֵּיוָן דִּבְשַׁעַת הוֹנָבָתוֹ הָיָה פָּטוּר מִן הַדִּין, וּכְדִלְעֵיל בְּסוֹף סִימָן צג, עַיֵּן שָׁם בַּמַּשְׁנָה בְּרוּרָה: **(ד) שֶׁהִיא מִצְוַת עֲשֵׂה** וְכוּ'. כָּל זֶה לְדַעַת הָרַמְב"ם שֶׁרַק זְמַנֵּי הַתְּפִלָּה הֵם מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים, אֲבָל עִקַּר מִצְוַת תְּפִלָּה הִיא מִן הַתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר, וּלְעָבְדוֹ בְּכָל לְבַבְכֶם, אֵיזוֹ עֲבוֹדָה שֶׁהִיא בַּלֵּב הֱוֵי אוֹמֵר זוֹ תְּפִלָּה, אֲלָא שֶׁאֵין לָהּ נֹסַח יָדוּעַ מִן הַתּוֹרָה וְיָכוֹל לְהִתְפַּלֵּל בְּכָל נֹסַח שִׁירָצָה וּבְכָל עֵת שִׁירָצָה, וּמִשֶּׁהִתְפַּלֵּל פַּעַם אַחַת בַּיּוֹם אוֹ בַּלַּיְלָה יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ מִן הַתּוֹרָה. וְכָתַב הַמַּגֵּן אַבְרָהָם, שֶׁעַל פִּי סְבָרָא זוֹ נָהֲגוּ רֹב הַנָּשִׁים שֶׁאֵין מִתְפַּלְּלִין שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה בְּתִמִידוּת שַׁחֲרִית וְעַרְבִית, לְפִי שֶׁאוֹמְרוֹת מִיָּד בְּבֹקֶר סָמוּךְ לִנְטִילָה אֵיזֶה בַּקָּשָׁה, (ט) וּמִן הַתּוֹרָה יוֹצְאוֹת בָּזֶה, וְאָפְשָׁר שֶׁאַף שֶׁהֲנֵי מִילֵּי לְהַחְמִיר לְעַצְמָן בְּסוֹף סִימָן צג דְּלֹא כְּפִ"ז, אֲבָל בְּעֵת הָרַמְבַּ"ן, שֶׁעִקַּר מִצְוַת תְּפִלָּה הִיא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים שֶׁהֵם אַנְשֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה, שֶׁתִּקְּנוּ שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת עַל הַסֵּדֶר, לְהִתְפַּלֵּל אוֹתָן שַׁחֲרִית וּמִנְחָה וְעַרְבִית רְשׁוּת, וְאַף עַל פִּי שֶׁהוּא מִצְוַת עֲשֵׂה מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָא, וְהַנָּשִׁים פְּטוּרוֹת מִכָּל מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָא אֲפִלּוּ מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים כְּגוֹן קִדּוּשׁ הַלְּבָנָה, אַף עַל פִּי כֵן תִּיכֵּף אוֹתָן בִּתְפִלַּת שַׁחֲרִית וּמִנְחָה כְּמוֹ אֲנָשִׁים, הוֹאִיל וּתְפִלָּה הִיא בַּקָּשַׁת רַחֲמִים, וְכֵן עִקַּר,

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(כג) עַיֵּן בְּאוֹר חַלָּה: (כד) כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה. ז (כה) כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל: (כו) מְמַגֵּן אַבְרָהָם: (ס) אֶלִּיָּה רַבָּה וּפְרִי מְגַדִּים: (כמ) אֶלִּיָּה רַבָּה וּמָגֵן גִּבּוֹרִים: (כמ) מָגֵן גִּבּוֹרִים:
ח (כמ) מָגֵן גִּבּוֹרִים:

א (ל) טור, וְעַיֵּן בְּבֵ"ח סִימָן קח וּמָגֵן גִּבּוֹרִים בְּסִימָן זֶה: (ג) בֵּ"ח וּפְרִי מְגַדִּים: (ד) תְּשׁוּבַת רַשְׁ"ז וְשַׁ"ז: (ה) מָגֵן אַבְרָהָם: (ו) פְּרִי מְגַדִּים לְדַעַת הַדְּרִישָׁה, וְאַף דִּלְהַקֵּשׁ"ז צָרִיךְ לְהַשְׁלִים, כְּבָר פָּסְקוּ כָּל הָאַחֲרוֹנִים לְעֵיל בְּסוֹף סִימָן צג דְּלֹא כְּשׁ"ז: (ז) הַפְּרִי מְגַדִּים וְחַמָּגֵן גִּבּוֹרִים מְפַקְפְּקִים בָּזֶה, וְגַם מַה שֶּׁכָּתַב וְאִפְשָׁר וְכוּ' סוֹתֵר לְדִבְרֵי עַצְמוֹ בְּסִימָן ע סָעִיף קָטָן א: